YTTRANDE

Datum
2022-09-14

Dnr
2021/3087

Svea hovrätt
Avdelning 1

SVEA HOVRÄTT
011002

INKOM: 2022-09-14
MÅLNR: T 6233-22
AKTBIL: 17

Mål nr T 6233-22; Arne Gavelin ./. staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

Med anledning av hovrättens föreläggande anför staten följande.

STATENS INSTÄLLNING

1 Staten motsätter sig att tingsrättens dom ändras.

2 Staten begär för egen del ersättning för rättegångskostnader i hovrätten med ett belopp som kommer att anges senare.

SKÄL FÖR INSTÄLLNINGEN

3 Till bestridande av Arne Gavelins talan åberopar staten samma grunder som vid tingsrätten, med följande ändringar.

4 Staten godtar den bedömning som tingsrätten har gjort avseende det förhållande att Arne Gavelin inte fick yttra sig före det interimistiska beslutet och avsaknaden av ett rättegångsbiträde före det interimistiska beslutet. Staten godtar också den bedömning som tingsrätten har gjort avseende beslutsmotiveringarna i det interimistiska och det slutliga beslutet. Staten godtar alltså tingsrättens bedömning att Ångermanlands tingsrätts handläggning har brustit även i dessa avseenden och att även dessa brister, sammantaget, utgjort en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen.

5 Till följd av detta godtar staten även att förvaltarskapet har varit oproportionerligt under hela perioden, dvs. 30 november 2018 – 6 december 2019 (jfr statens tidigare inställning i punkt 1.5 i tingsrättens aktbilaga 63 samt s. 7 i tingsrättens dom).

6 Det som hovrätten har att pröva är därmed om det förelegat brister i Ångermanlands tingsrätts handläggning även vad gäller utredningen av behovet av ett interimistiskt beslut och den medicinska utredningen inför det interimistiska beslutet, samt om dessa brister i så fall också utgjort en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen. Vidare har hovrätten att pröva storleken på det ideella skadeståndet samt frågan om rättegångskostnader i tingsrätten.

Postadress
Box 2308
103 17 STOCKHOLM

Gatuadress
Birger Jarls Torg 12

Telefon (växel)
010-475 93 00

E-post
registrator@justitiekanslern.se

7 Tingsrätten har gjort en riktig bedömning när den funnit att Ångermanlands tingsrätt inte brustit i sin handläggning såvitt avser utredningen av behovet av ett interimistiskt beslut samt gällande den medicinska utredningen inför det intermistiska beslutet. Ångermanlands tingsrätts handläggning har i dessa avseenden inte varit behäftad med brister eller utgjort överträdelser av Arne Gavelins rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen.

8 Tingsrätten har gjort en riktig bedömning av det ideella skadeståndets storlek. Även om hovrätten skulle finna att det har skett en överträdelse genom någon ytterligare del av Ångermanlands tingsrätts handläggning utgör det av tingsrätten utdömda skadeståndet skälig ersättning.

9 Tingsrätten har gjort en riktig bedömning av Arne Gavelins rätt till ersättning för rättegångskostnaderna i tingsrätten.

UTVECKLING AV SKÄLEN FÖR INSTÄLLNINGEN

Utgångspunkter för hovrättens prövning

10 Som tingsrätten konstaterat i sin dom (se s. 13), och Arne Gavelin konstaterat i sitt överklagande (se p. 3.1.2), är de faktiska förhållandena i målet inte tvistiga och det är därmed endast en fråga om en rättslig bedömning av vad som skett.

11 Parterna är överens om att Ångermanlands tingsrätts beslut om förvaltarskap, såväl det interimistiska som det slutliga, har inneburit ett intrång i Arne Gavelins rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen. Parterna är överens om att intrånget har haft stöd i lag och ett legitimt syfte.

12 Parterna är även överens om att intrånget har varit oproportionerligt och därmed en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen. Detta med anledning av det bristfälliga medicinska underlag som låg till grund för det slutliga beslutet, samt med anledning av de övriga brister i handläggningen som tingsrätten i den nu överklagade domen har bedömt funnits. Vidare är parterna överens om att ersättning för ideell skada ska utgå till Arne Gavelin med anledning av överträdelsen.

13 Det som alltjämt är tvistigt mellan parterna är om det förelegat brister i Ångermanlands tingsrätts handläggning även vad gäller utredningen av behovet av ett interimistiskt beslut och den medicinska utredningen inför det interimistiska beslutet, samt om dessa brister i så fall också utgjort överträdelser av artikel 8 i Europakonventionen. Därutöver är det tvistigt vad som utgör skälig ersättning för ideell skada i det här fallet.

Utredningen av behovet av ett interimistiskt beslut

14 Utredningen vid tingsrätten var inte fullständig inför det intermistiska beslutet. De befintliga uppgifterna gav ändå tillräckligt stöd för att Arne Gavelin var ur stånd att vårda sig och sin egendom och att han i vart fall

vid det tillfället inte kunde få hjälp på ett mindre ingripande sätt än genom förvaltarskap. Den befintliga utredningen gav också stöd för att Arne Gavelins angelägenheter krävde omedelbar vård och att ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för hans person och egendom.

15 Ärendet hade fått en omedelbarhetsprägel med anledning av Arne Gavelins sjukhusvistelse och den förestående utskrivningen. Ångermanlands tingsrätt hade under dessa förhållanden att väga bl.a. frågan om ytterligare utredning mot behovet av en skyndsam hantering till skydd för Arne Gavelin.

16 Att Ångermanlands tingsrätt, under rådande förhållanden, fattade det interimistiska beslutet utan att först vidta de ytterligare utredningsåtgärder som Arne Gavelin menar borde ha gjorts, medför inte att handläggningen var bristfällig och innebär inte att det skett en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen.

17 Det måste inledningsvis framhållas att även med beaktande av de höga krav som ställs på prövningen av frågan om anordnande av förvaltarskap, måste interimistiska beslut tillåtas vara mer summariska och kan med nödvändighet behöva fattas utan att en fullständig utredning har kunnat göras. Samma krav som ställs vid slutliga beslut kan inte ställas vid denna typ av beslut. I sammanhanget är det av betydelse dels att det är fråga om brådskande situationer, dels att det är fråga om tillfälliga beslut där fylligare underlag väntas, samt att beslutet kan upphävas när som helst och är överklagbart.

18 I det underlag som tingsrätten hade inför det interimistiska beslutet framkom mycket oroande uppgifter, dels i den ursprungliga orosanmälan och underlaget som inhämtats i samband med den, dels i det nyare underlaget om det brådskande hjälpbehov som uppstått på grund av att Arne Gavelin hade insjuknat.

19 Det framgick bland annat att Arne Gavelin drabbats av [redacted]

20 Flera personer i hans närhet hade också lämnat mycket oroande uppgifter om hans hälsotillstånd och livssituation i övrigt, [redacted] Det var fråga om personer som känt honom under en längre tid och haft regelbunden kontakt med honom. Det kan inte utläsas att dessa personer haft något alternativt motiv eller eget intresse av att Arne Gavelin skulle ställas under förvaltarskap. Deras uppgifter fick också stöd av den övriga utredningen.

21 Sjukvården hade [redacted] även uttryckt att de önskade att de kunde ha en vårdplanering och att Arne Gavelin fick komma till en korttidsplats, men att det inte gick

eftersom Arne Gavelin inte ville ha hjälp. Det framgick också av utredningen att Arne Gavelin helt saknade hjälp från hemtjänst.

22 Överförmyndaren framhöll att ärendet var angeläget eftersom en förvaltare skulle behöva arbeta redan nästa dag. Förvaltaren skulle i ett första steg kunna se till att Arne Gavelin hade det bra, t.ex. genom att ordna med vårdplanering och korttidsplats, och i nästa steg säkerställa att han hade ett stadigvarande boende där han hade det bra och att han inte blev utnyttjad ekonomiskt. Det framgick också att Överförmyndaren bedömde att en förvaltare var nödvändig då Arne Gavelin inte verkade ha insikt om sitt hjälpbehov och vägrade ta emot hjälp.

23 Utan Arne Gavelins samtycke, som enligt utredningen inte fanns, eller ett intermistiskt beslut från tingsrätten saknades det förutsättningar för att t.ex. planera för vidare vård eller ansöka om andra behövliga insatser som exempelvis korttidsplats, tillsyn från hemtjänsten eller se till att värmen slogs på i hans bostad. Utan en förvaltare riskerade Arne Gavelin alltså, [redacted] att i vintertid återvända till ett ouppvärmt hus, [redacted] utan någon hjälp, tillsyn eller vidare planering för vård.

24 Utredningen i Ångermanlands tingsrätt inför det interimistiska beslutet gav således stöd för bedömningen att Arne Gavelins angelägenheter krävde omedelbar vård, och det fanns flera åtgärder av brådskande natur som var aktuella.

25 Det stämmer, som Arne Gavelin uppger, att den enskilde i allmänhet själv bör får bestämma i frågor om i frågor som rör hans boende liksom innehållet i erbjuden vård. En förvaltare bör således i normala fall inte företräda huvudmannen när det gäller frågor om samtycke till t.ex. operativa ingrepp, i vart fall inte om den enskilde motsätter sig vården (se bl.a. prop. 1987/88:124 s. 172 och SOU 2004:112 s. 576 f.). Att delta i vårdplanering, ansöka om insatser, hantera den enskildes ekonomi och att tillse att värmen slås på är dock exempel på åtgärder som ligger inom en förvaltarens behörighet.

26 Tingsrätten har således gjort en riktig bedömning när den fann att Ångermanlands tingsrätt inte brustit i sin handläggning såvitt avser utredningen av behovet av ett interimistiskt beslut.

Den medicinska utredningen inför det interimistiska beslutet

27 Att Ångermanlands tingsrätt fattade det interimistiska beslutet på det befintliga underlaget, och utan att inhämta ytterligare medicinsk utredning, innebär inte att Ångermanlands tingsrätt brustit i sin handläggning eller att Arne Gavelins rättigheter enligt artikel 8 har överträtts.

28 Som tingsrätten påpekat i den nu överklagade domen finns det inget krav på läkarintyg ens vid en slutlig prövning i ett förvaltarskapsärende. Vidare, som tingsrätten också påpekat, är det naturligt att rätten har tillgång till mindre utredning vid ett interimistiskt beslut än vid den slutliga prövningen. Det är enligt statens mening inte ovanligt att interimistiska beslut om förvaltarskap fattas innan det finns ett läkarintyg eller annan omfattande utredning om den enskildes hälsotillstånd.

29 Som anförts ovan måste ett interimistiskt beslut ofta med nödvändighet fattas utan att en fullständig utredning har kunnat göras och samma krav som ställs vid slutliga beslut kan inte ställas vid denna typ av beslut. I sammanhanget är det av betydelse dels att det är fråga om brådskande situationer, dels att det är fråga om tillfälliga beslut där fylligare underlag väntas, samt att beslutet kan upphävas när som helst och är överklagbart.

30 I Arne Gavelins fall fanns det, som nämnts ovan, ett underlag inför det interimistiska beslutet som innehöll mycket oroande uppgifter. Underlaget bestod bl.a. av uppgifter om Arne Gavelins hälsotillstånd och livssituation från tre personer som känt honom under en längre tid och haft regelbunden kontakt med honom. Det kan inte utläsas att dessa personer haft något alternativt motiv eller eget intresse av att Arne Gavelin skulle ställas under förvaltarskap. De berättade om hans livssituation, men även om hur de uppfattade hans hälsotillstånd och om deras oro för honom. Deras uppgifter fick också stöd av den övriga utredningen, t.ex. genom kommunens vetskap om att värmen i Arne Gavelins hus tidigare hade stängts av, hälsovårdschefens kännedom om hans väldigt spartanska hemförhållanden och sjuksköterskans uppgifter om hans sjukhusinläggning.

31 Det fanns även uppgifter från den vårdinrättning där Arne Gavelin vårdades, i form av anteckningar från samtal med den ansvarige sjuksköterskan. I detta samtal uttalade sig sjuksköterskan visserligen inte om några minnessvårigheter eller andra svårigheter av detta slag, men information om Arne Gavelins hälsotillstånd och hans avvisande inställning till hjälp framgick.

32 Det framgick också av utredningen att överförmyndaren hade försökt inhämta ett läkarintyg, men att det skulle dröja innan ett sådant skulle vara klart. Det framgår inte av läkarens skrivelse eller anteckningen från samtalet med hälsocentralschefen att de avfärdade oron för Arne Gavelins hälsotillstånd eller hans behov av hjälp. Det framgick tvärtom att han var under utredning för minnessvårigheter, men att det skulle krävas mer tid innan ett läkarutlåtande kunde utfärdas.

33 Ärendet hade, som nämnts ovan, fått en omedelbarhetsprägel med anledning av Arne Gavelins sjukhusvistelse och den förestående utskrivningen, och utredningen gav stöd för att det fanns ett brådskande

hjälpbehov. Ångermanlands tingsrätt hade i den situationen att göra en bedömning av det underlag som fanns samt en avvägning mellan å ena sidan behovet av en skyndsam hantering och å andra sidan kravet på tillräcklig utredning för en adekvat bedömning.

34 Att Ångermanlands tingsrätt i den rådande situationen inte avvaktade och inhämtade ytterligare medicinsk utredning innan det interimistiska beslutet fattades innebär inte att tingsrätten brustit i sin handläggning eller att Arne Gavelins rättigheter enligt artikel 8 har överträtts.

35 Det kan vara lätt att vara efterklok och att, med all den kunskap som vi har i dagsläget om bl.a. vad som framkommit i samband med att förvaltarskapet upphörde, ifrågasätta Ångermanlands tingsrätts bedömning. Men det fanns vid tidpunkten för det interimistiska beslutet omständigheter som för Ångermanlands tingsrätt måste framstått som akuta eller i vart fall mycket brådskande. Vidare var utredningen visserligen inte fullständig, men den gav stöd för att förutsättningarna för ett interimistiskt förvaltarskap var uppfyllda.

36 Tingsrätten har således gjort en riktig bedömning när den fann att Ångermanlands tingsrätt inte brustit i sin handläggning såvitt avser den medicinska utredningen inför det intermistiska beslutet.

Utgör eventuella ytterligare brister i handläggningen överträdelser av artikel 8 i Europakonventionen?

37 För det fall att hovrätten skulle anse att det föreligger brister i Ångermanlands tingsrätts handläggning även vad gäller utredningen av behovet av ett interimistiskt beslut och den medicinska utredningen inför det interimistiska beslutet, bör det inte i sig anses utgöra överträdelser av artikel 8 i Europakonventionen. Vid den bedömningen bör hovrätten särskilt beakta följande.

38 Högsta domstolen har i NJA 2018 s. 350 uttalat att de krav som den svenska lagstiftningen ställer upp för prövningen i förvaltarskapsärenden är väl förenliga med skyddet för privatlivet enligt artikel 8 i Europakonventionen. Om handläggningen varit förenlig med svensk rätt kan den därmed inte anses utgöra en överträdelse av Europakonventionen (se tingsrättens resonemang om detta på s. 13 i domen). Detta innebär dock inte motsatsvis att alla brister i handläggningen utgör överträdelser av artikel 8 i Europakonventionen.

39 I de fall då Europadomstolen har funnit överträdelser av Europakonventionen i samband med att en person fråntagits sin rättshandlingsförmåga har det i regel varit fråga om slutliga beslut, inte interimistiska sådana, samt betydligt allvarligare processuella brister, t.ex. att personen inte fått komma till tals alls eller helt saknat ett opartiskt ombud. Dessa brister har dessutom bestått under hela den nationella processen och inte rättats till eller kompenserats för under processens gång. I flera fall har personen inte heller själv kunnat överklaga eller begära att återfå sin

rättshandlingsförmåga. Det har ofta handlat om ett förvaltarskap (eller annan motsvarande rättsfigur i de aktuella länderna) som fortfarande bestått vid Europadomstolens prövning och där den enskilde inte kunnat få rättelse på nationell nivå. (Se bl.a. *Shtukaturov mot Ryssland*, dom den 27 mars 2008, no. 44009/05, *Sýkora mot Tjeckien*, dom den 22 november 2012, no. 23419/07, *A.N. mot Litauen*, dom den 31 maj 2016 no. 17280/08, samt *Ivinović mot Kroatien*, dom den 18 september 2014, no. 13006/13.)

40 De uttalanden som Europadomstolen har gjort angående kraven på förfarandet och beslutsunderlaget i denna typ av ärenden måste ses mot bakgrund av detta och kan inte utan vidare överföras till bedömningen av ett interimistiskt beslut och enskilda brister i handläggningen inför detta. Europadomstolen har också uttryckligen, vid upprepade tillfällen, uttalat att man måste se till processen i dess helhet.

Det ideella skadeståndets storlek

41 Det saknas skäl att bestämma det ideella skadeståndet till ett högre belopp än det som tingsrätten har funnit skäligt. Även om hovrätten skulle finna att det har skett en överträdelse genom någon ytterligare del av Ångermanlands tingsrätts handläggning utgör det av tingsrätten utdömda skadeståndet skälig ersättning.

42 Det är riktigt, som Arne Gavelin redogjort för i sitt överklagande, att ersättning för ideell skada vid överträdelser av Europakonventionen ska bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till överträdelsens art och omständigheterna i övrigt (5 kap. 8 § skadeståndslagen). Av förarbetena framgår bl.a. att med överträdelsens art åsyftas att beloppet bestäms i förhållande till vilken rättighet som har överträtts och hur pass ingripande överträdelsen har varit. Vidare framgår att med omständigheterna i övrigt avses omständigheter av olika slag som huvudsakligen hänför sig till vad överträdelsen närmare innebär för en skadelidande samt hur den skadelidande förhållit sig till överträdelsen. Avgörande vid fastställande av ersättning för ideell skada är hur en konstaterad överträdelse typiskt sett upplevs av en person i den skadelidandes situation, även om det finns visst utrymme för att ta hänsyn till subjektiva moment. (Se prop. 2017/18:7 s. 40 och 65.)

43 Av förarbetena framgår också att ersättningen för ideell skada vid överträdelser av Europakonventionen bör ligga i nivå med de belopp som i svensk rätt döms ut i kränkningsersättning på grund av brott. Lagstiftaren har pekat på att det är viktigt att garantera att konventionsskadeståndet inte avviker alltför mycket från den svenska skadeståndsrätten och att en sådan överensstämmelse främjar förutsebarhet (prop. 2017/18:7 s. 38 f.). Detta synsätt är också i linje med domstolarnas och Justitiekanslerns praxis.

44 Det är inte helt lätt att jämföra omständigheterna i det här målet med de omständigheter som är för handen när kränkningsersättning utges på

grund av brott, men staten anser att den brottskategori som ligger närmast till hands att jämföra med är de integritetskränkande brotten. Även vid en jämförelse med de allvarligaste av dessa brott är ersättningsnivåerna i linje med den som tingsrätten har funnit skälig. Vidare ligger kränkningsersättningen för de allra allvarligaste brotten i svensk rätt på lägre belopp än vad Arne Gavelin har yrkat.

45 Lagstiftaren har betonat att det skulle framstå som ologiskt och svårförståeligt om rättighetsöverträdelser som avser brister i myndigheternas handläggning skulle överstiga de skadeståndsnivåer som gäller vid de allra allvarligaste brottsliga kränkningarna (prop. 2017/18:7 s. 39). Det saknas därför utrymme att utdöma ersättning för ideell skada till ett betydligt högre belopp än det som tingsrätten har funnit skäligt.

46 När det gäller överträdelsens art vill staten peka på att det rör sig om en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen, dvs. inte någon absolut rättighet och inte heller en av de mest skyddsvärda artiklarna i konventionen. Ett beslut om förvaltarskap är visserligen att betrakta som en av de allvarligare inskränkningarna av en persons privatliv enligt artikel 8. Det är också mot denna bakgrund som staten har godtagit ett förhållandevis högt skadeståndsbelopp. Men staten anser att hovrätten vid bedömningen av skadeståndets storlek även ska ta hänsyn till att överträdelsen bestod under relativt kort tid, att det endast var fråga om begränsade processuella brister och Ångermanlands tingsrätts handläggning i övrigt upprätthöll de högt ställda krav på rättssäkerhet som har framhållits i Europadomstolens praxis.

47 Vid en jämförelse med Europadomstolens praxis kan det konstateras att det inte finns några relevanta mål mot Sverige samt att Europadomstolens praxis avseende skadeståndsbeloppen för ideell skada gällande liknande överträdelser av artikel 8 är spretig. Eftersom Europadomstolen vanligtvis inte utvecklar skälen när de bedömer ersättning för ideell skada är det också vanskligt att avgöra hur de har resonerat. Samtliga relevanta skadeståndsbelopp som har utdömts av Europadomstolen ligger dock långt under vad som har yrkats i den här processen. I fall där belopp upp emot 200 000 kr har dömts ut av Europadomstolen har omständigheterna inte varit jämförbara med de i nu aktuellt mål. I de fallen var överträdelserna mycket allvarligare och Europadomstolen fann även att sökandena hade varit olovligen frihetsberövade i strid med artikel 5 i Europakonventionen, vilket naturligtvis hade stor betydelse för bedömningen av den ideella skadan (se *Shtukaturov mot Ryssland* och *Sýkora mot Tjeckien*). I *Ivinović mot Kroatien* fick sökanden ersättning med 7 500 euro för ideell skada. Omständigheterna det fallet är dock inte helt jämförliga med nu aktuellt mål. Vidare hade begränsningen av rättshandlingsförmågan, som visserligen var partiell men ändå omfattande, bestått i fyra år i *Ivinović mot Kroatien*, dvs. betydligt längre tid än i Arne Gavelins fall.

48 Lagstiftaren har också explicit uttryckt att det inte finns någon skyldighet att låta Europadomstolens utdömda belopp vara normgivande för

ersättningsbeloppen nationellt. Tvärtom har lagstiftaren sett det som lättare och mer ändamålsenligt för nationella domstolar att relatera till belopp som normalt döms ut i andra fall på nationell nivå än att försöka spekulera i hur Europadomstolen skulle ha bedömt en överträdelse beloppsmässigt (prop. 2017/18:7 s. 36 f.). Ett sådant synsätt följer av subsidiaritetsprincipen och har också accepterats av Europadomstolen, som enbart har som krav att resultaten på nationell nivå inte blir uppenbart orimliga.

49 Vid bedömningen av skadeståndets storlek bör hovrätten också ta hänsyn till att Arne Gavelin genom den här processen får en överträdelse av Europakonventionen erkänd och en rätt till skadestånd i en process som är betydligt snabbare och mer lättillgänglig än processen i Europadomstolen. Han har också fått ersättning för ren förmögenhetsskada.

50 När det slutligen gäller bedömningen av omständigheterna i övrigt så är det förståeligt att ett fråntagande av en persons rättshandlingsförmåga upplevs som kränkande och förnedrande. Staten har förståelse för Arne Gavelins upplevelse av besluten om förvaltarskap men det motiverar inte ett högre skadestånd än det som tingsrätten har dömt ut.

STATENS BEVISUPPGIFT

51 Staten åberopar samma bevisning i hovrätten som i tingsrätten (se tingsrättens aktbilaga 49 p. 19–24).

ARNE GAVELINS NYA BEVISNING

52 Staten ifrågasätter inte att Arne Gavelin inte har kunnat åberopa den aktuella handlingen tidigare, eftersom beslutet meddelades först den 30 juni 2022. Staten ifrågasätter inte heller de bedömningar som Länsstyrelsen har gjort sitt beslut. Staten ställer sig dock frågande till handlingens relevans som bevisning i målet.

53 Bevistemat är allmänt hållet då det endast anger att handlingen åberopas ”till styrkande av skäligheten av det begärda skadeståndet”, även om det också anges att beviset ”avser” frågan om hur förvaltarskapet har påverkat Arne Gavelin. Redan av denna anledning är det svårt att se vilken betydelse handlingen har som bevis i målet. Därtill vill staten framhålla följande.

54 Målet handlar om huruvida Arne Gavelins rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen har överträtts i samband med Ångermanlands tingsrätts interimistiska och slutliga beslut om förvaltarskap, samt vad som utgör skälig ersättning för ideell skada för den överträdelsen.

55 Hur förvaltaren skött sitt uppdrag, och hur överförmyndaren skött sin tillsyn över förvaltaren, är förhållanden som ligger utanför den prövningen. Det är överförmyndaren som ansvarar för tillsyn över förvaltar-

en och i sin tur kommunen som ansvarar för överförmyndaren. Eventuellt skadeståndsgrundande agerande eller underlåtenhet från förvaltarens sida kan ligga till grund för ett skadeståndsanspråk mot förvaltaren (se 12 kap. 14 § föräldrabalken). Eventuella skadeståndsgrundande fel hos överförmyndaren kan ligga till grund för ett skadeståndsanspråk mot kommunen. Detta är också något som Länsstyrelsen upplyser om i den avslutande informationen i sitt beslut. Det är därmed olämpligt att frågor om förvaltarens eller överförmyndarens agerande förs in och prövas i detta mål mot staten. Dessa frågor kan i stället bli föremål för prövning i eventuella processer mot förvaltaren eller kommunen.

56 Dessutom har inte Arne Gavelin lagt något påstående om brister hos förvaltaren eller överförmyndaren till grund för sin talan i detta mål. Detta framgår av såväl handlingarna i tingsrätten som av överklagandet. Staten har dessutom tidigare, med anledning av vad som framkom i den av Arne Gavelin åberopade ljud- och bildupptagningen, uttryckligen påpekat att något påstående om att förvaltarens skulle ha misskött sitt uppdrag eller att Arne Gavelin lidit ekonomisk skada på grund av förvaltarens åtgärder inte har gjorts gällande i målet. Staten har framfört detta i punkt 8 sitt yttrande den 17 januari 2022 (tingsrättens aktbilaga 57). Staten nämnde även detta vid huvudförhandlingen med anledning av att kärandeombuden sakframställningsvis uppgav att det var Arne Gavelins uppfattning att förvaltaren hade misskött sitt uppdrag och raserat hans ekonomi. Arne Gavelin har inte vid något tillfälle invänt mot statens påpekanden om att dessa omständigheter inte har gjorts gällande i målet. Som framgår av tingsrättens dom har inte heller tingsrätten noterat att någon sådan omständighet skulle ha åberopats eller beaktat något sådant förhållande vid sin bedömning i målet.

57 Till detta kan även tilläggas att beslutet från Länsstyrelsen tar sikte på överförmyndarnämndens handläggning. Länsstyrelsen anger uttryckligen (s. 2 i beslutet) att Länsstyrelsen endast har tillsyn över överförmyndarnämnden och inte granskar den enskilde förvaltaren. Den kritik som uttalas i beslutet avser brister hos överförmyndarnämnden. Dessa brister medför inte nödvändigtvis att förvaltaren har hanterat sitt uppdrag på ett bristfälligt sätt, eller på ett sätt som orsakat skada för Arne Gavelin eller på annat sätt påverkat honom negativt. För det fall Arne Gavelin menar att han lidit skada till följd av att förvaltaren och/eller överförmyndarnämnden misskött sina uppdrag har det inte heller ett adekvat orsakssamband med överträdelsen som skett genom Ångermanlands tingsrätts handläggning och beslut – som är det som utgör den skadegörande handlingen i det här målet.

58 Staten kan dock för tydlighetens skull tillägga att staten vitsordar att förvaltaren, mot Arne Gavelins vilja, genomförde försäljningar av fordon och värdepapper till ett sammanlagt försäljningspris om 421 569 kr samt påbörjade försäljningar av fastigheter som ägdes av Arne Gavelin. Detta vitsordade staten redan i tingsrätten (se tingsrättens aktbilaga 49 p. 5) och detta har tagits med i den ostridiga bakgrunden i tingsrättens

processlägesöversikt (se tingsrättens aktbilaga 63 s. 3) samt i tingsrättens dom (se s. 3).

59 Staten ifrågasätter inte heller att Arne Gavelin upplevt förvaltarskapet som mycket påfrestande, så som han beskriver i den åberopade ljud- och bildupptagningen.

MÅLETS HANDLÄGGNING I HOVRÄTTEN

60 De faktiska omständigheterna i målet ostridiga. Hovrätten har endast att pröva om ytterligare delar av Ångermanlands tingsrätts handläggning utgör en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen samt det ideella skadeståndets storlek. Staten anser därför att målet i hovrätten kan avgöras utan huvudförhandling.

På Justitiekanslerns vägnar

[redacted] [redacted]

Bilaga: Fullmakt för [redacted] som är nytt ombud i målet.